

ΜΙΣΕΛ
ΦΑΪΣ
ΟΠΩΣ
ΠΟΤΕ

ΚΩΜΩΔΙΑ
ΤΗΣ
ΚΟΥΡΑΣΗΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΗ
ΠΑΤΑΚΗ

ΟΠΩΣ ΠΟΤΕ

ΜΙΣΕΛ
ΦΑΪΣ

ΟΠΩΣ
ΠΟΤΕ

ΚΩΜΩΔΙΑ
ΤΗΣ
ΚΟΥΡΑΣΗΣ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

Θέση υπογραφής δικαιούχου δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας
εφόσον αυτή προβλέπεται από τη σύμβαση

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως άνευ γραπτής αδείας του εκδότη η κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο (ηλεκτρονικό, μηχανικό ή άλλο) αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Εκδόσεις Πατάκη – Σύγχρονη ελληνική λογοτεχνία

Πεζογραφία – 452

Μισέλ Φάις, *Όπως ποτέ*

Υπεύθυνος έκδοσης: Κώστας Γιαννόπουλος

Επιμέλεια-Διόρθωση: Χρίστος Κυθρεώτης

Σελιδοποίηση: Κωνσταντίνος Καπένης

Εκτύπωση: Νέα Γραφή

Copyright© Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη)

και Μισέλ Φάις, Αθήνα, 2019

Πρώτη έκδοση από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Φεβρουάριος 2019

Κ.Ε.Τ. Γ331 Κ.Ε.Π. 53/19

ISBN 978-960-16-8251-8

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΔΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,

ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 801.100.2665, 210.52.05.600, ΦΑΞ: 210.36.50.069

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078

ΥΠΟΚ/ΜΑ: ΚΟΥΡΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ - ΠΕΡΙΟΧΗ Β' ΚΤΕΟ), 57009 ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, Τ.Θ. 1213,

ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15, 2310.75.51.75, ΦΑΞ: 2310.70.63.55

Web site: <http://www.patakis.gr> • e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr

στον πάμφωτο Μάρκο

Πώς θα ήταν αν πάθαινε κανείς ασφυξία μέσα στον ίδιο του τον εαυτό; Αν γινόταν πολύ μικρή ή κι αν έκλεινε τελείως η τρύπα μέσα από την οποία ξεχύνεται κανείς στον κόσμο εξαιτίας της πιεστικής παρατήρησης;

Φραντς Κάφκα, *Τα ημερολόγια*, 9 Μαρτίου 1922

(μτφρ. Α. Βερυκοκάκη, Εξάντας, 1988)

Η αρρώστια του χρόνου

Μέσα της πώς είναι; Σαν να μπαίνεις σε λούνα παρκ. Παλιό, περιφερόμενο. Αυτά που στήνουν και ξεσπώνουν στις μεθόριες επαρχίες. Στα σκοτεινά, αδιευκρίνιστα σύνορα. Κάτω από καταρρακτώδη βροχή ή πυρωμένο ήλιο. Εκεί όπου όλα δείχνουν ξεχαρβαλωμένα. Είναι ξεχαρβαλωμένα. Τρομακτικά ξεχαρβαλωμένα. Ξεκαρδιστικά ξεχαρβαλωμένα. Τρενάκι του τρόμου χωρίς ράγες. Σκοποβολή χωρίς βολίδες. Καρουσέλ ακινητοποιημένο. Κι ο ιδιοκτήτης με σκουριασμένο πρόσωπο. Χαμογελώντας. Και το κορίτσι στο ταμείο με σταχτί μάτια. Χαμογελώντας. Κι ο μηχανικός με βρυόφυτα χέρια. Χαμογελώντας. Μέσα τους πώς είναι; Σαν να στριμώνχονται σε πάρτι για ομοιώματα διασημοτήτων, να ελίσσονται ανάμεσα σε άντρες και γυναίκες που μοιάζουν απίστευτα, ανυπόφορα με σταρ του θεάματος, του αθλητισμού, της πολιτικής. Όλος αυτός ο κοπιारισμένος θίασος τρώει και πίνει μέχρι σκασμού.

Μασουλάει και ρουφάει βουλιμικά τα αγαπημένα εδέσματα και ποτά των πρωτοτύπων τους, μιλάει με τσιτάτα τους, χαριεντίζεται επιτηδευμένα με κακέκτυπες κινήσεις και φωνές. Οι σωσίες λικνίζονται σε φάλτσες μελωδίες μιας ορχήστρας που αδιάκοπα παίζει ημιτελή τραγούδια, λες και τα προβάρουν όλα ζωντανά επί σκηνής. Ξαφνικά σβήνουν τα φώτα. Προς στιγμήν σιωπή. Μια στιγμή που διαρκεί. Παρατεταμένη. Ατέλειωτη. Παρωδία αιωνιότητας. Στο σκοτάδι ακούγονται ήχοι από τροχαλίες και αγχομαχητά. Βαθμιαία ανάβουν ηλεκτρικά κεριά πάνω σε μια τεράστια σοκολατένια τούρτα. Ιαχές και γέλια αναστατώνουν τον χώρο. Μια υπερμεγέθης σοκολατόπιτα, καλυμμένη με φύλλα χρυσού, υψώνεται πλέον κοντά στην πισίνα. Μια τούρτα που θυμίζει πολυκατοικία. Την περιβάλλουν καταϊδρωμένοι σερβιτόροι. Βαριανασαίνουν. Είναι αυτοί που την έσυραν πάνω σε μια μεταλλική βάση. Όλοι ξεσπάνε σε ξέφρενα χειροκροτήματα. Δεν μπορούν να σταματήσουν να χειροκροτούν. Ακόμη και οι σερβιτόροι χειροκροτούν και οι μουσικοί. Θαρρείς αφιονισμένα. Σε κάθε αναμμένο κεριά αντιστοιχεί κι ένας διάσημος, ένας διάσημος που εκπροσωπείται από κάποιο θλιβερό, μίζερο αντίγραφό του. Ένας άντρας, ντυμένος στα φαιά, με μουστακάκι και λαδωμένη φράντζα, τεντώ-

νει το χέρι του ψηλά. Το κρατάει σ' επικλινή θέση. Σαν αγκυλωμένο. Αμέσως, λες κι αυτό είναι το γενικό πρόσταγμα, το μυστικό σύνθημα, όλα τα περιώ-
νυμα αντίγραφα πέφτουν πάνω στην τούρτα. Ομαδικά. Με μανία. Θέλουν να την καταστρέψουν. Άλλος τη γλείφει, άλλος τη δαγκώνει, άλλος την κλοτσάει, άλλος προσπαθεί να αναρριχηθεί πάνω της. Όση ώρα διαρκεί η επέλαση, οι μουσικοί καπνίζουν και χαζογελούν. Οι πιο ριψοκίνδυνοι από τους καλεσμένους κατορθώνουν να φτάσουν στην κορυφή. Χοροπηδάνε σαν εκστασιασμένα παιδιά. Αρχίζουν να πετάνε κομμάτια από τη χρυσή επικάλυψη, άλλοι πασαλείβονται με αχνιστή σοκολάτα, άλλοι πάλι αποσπούν βίαια κομμάτια παντεσπάνι από τη βάση της τούρτας. Η ευωχία και ο τουρτοπόλεμος σταματάνε όταν μια διάσημη πρωταγωνίστρια της οθόνης, αυτή με τη βραχνή φωνή και τα υπνωτισμένα μάτια, αρχίζει να βήχει και να φτύνει αηδιασμένη. Δεν είναι λίγοι αυτοί που τη μιμούνται. Κάποιοι αρχίζουν να ξερνούν. Κάποιοι ουρλιάζουν. Κάποιοι αγκαλιάζονται και κλαίνε. Κάποιοι γονατίζουν και στρέφουν το βλέμμα στον νυχτερινό ουρανό. Κανείς, ωστόσο, δεν τολμάει να πει αυτό που ακριβώς συμβαίνει. Κανείς δεν αντέχει να ομολογήσει ότι η επιμελώς φυλαγμένη έκπληξη της βραδιάς είναι

άκρως ταπεινωτική για όλους. Ούτε ένα αντίγραφο δεν μπορεί να δεχτεί ότι του σέρβιραν, ότι έφαγε, τούρτα φτιαγμένη από τα σκατά των ινδαλμάτων τους, από τα σκατά όλων αυτών που τόσα χρόνια πασχίζουν να τους μοιάσουν, να γίνουν πιο ίδιοι απ' τους ίδιους. Και μπορεί κάποιος να είχαν δει, να είχαν προαισθανθεί, αυτή την εξόχως εξευτελιστική σκηνή στον ύπνο τους, ή να την κλωθογύριζαν για καιρό στο μυαλό τους, μ' άλλα λόγια να αισθανόντουσαν ότι, κατά βάθος, δεν είναι τίποτα περισσότερο και τίποτα λιγότερο από όσα αποπατούν οι διάσημοι. Άλλο όμως κάτι να το σκέφτεσαι, να το φαντάζεσαι ή να το ονειρεύεσαι, κι άλλο να σου συμβαίνει. Και ερωτήματα, πολλά ερωτήματα, αναπάντητα ερωτήματα και καθόλου διάσημα ερωτήματα, πλανώνται πάνω από όλους, πάνω από το πάρτι, πάνω από τη χρυσοσκατί τούρτα. Καταρχήν, ποιος είχε τη σκατοΐδα αυτής της σκατοφάρσας; Αλλά και ποιος την οργάνωσε και ποιος την υλοποίησε; Άραγε οι διάσημοι έδωσαν τη συγκατάθεσή τους για αυτήν τη διάσημη ακρότητα ή έδωσαν μόνο τις διάσημες κουράδες τους; Μήπως σ' αυτό το κοπροφαγικό πάρτι εμπλέκονται και κάποιος εκ των διασήμων; Όλοι αυτοί που γεύτηκαν ό,τι σκατογεύτηκαν, μετά από αυτόν τον διασυρμό, θα συνεχίσουν να επιδιώκουν την

ταύτιση με τους διάσημους όλου του πλανήτη; Εφεξής θα αισθάνονται προνομιούχοι εξαιτίας αυτής της τυχαίας ομοιότητας ή στιγματισμένοι διά βίου; Μέσα σου πώς είναι; Σαν να παραστέκομαι σε μια ταραγμένη ιστορία που πασχίζει να κοιμηθεί. Μια ιστορία κατάκοπη, με υπνηλία, σε διαρκή υπερένταση. Μια ιστορία εξόριστη από την επικράτεια του ύπνου. Εξού και κάθομαι ακίνητος κι αμίλητος πλάι της. Πέτρινη στήλη στο προσκέφαλό της. Μήπως και κλείσει λίγο τα βλέφαρά της. Μήπως και ηρεμήσει, χαλαρώσει ή ανακουφιστεί. Περισσότερο από το πεπρωμένο της. Το στραβό της ριζικό. Την καθημερινή καταδίκη της. Μεταξύ μας, ποιος αντέχει κάθε μέρα κάτι να λέει; Χείλη που ανοιγοκλείνουν στον αιώνα των αιώνων. Να λέει κάτι που αφενός κατευνάξει τον ίδιο και, αφετέρου, αδράχνει τον άλλον. Ακόμη και με την απόχη της ταραχής. Το μαρτύριο της επιούσιας ιστορίας. Ακόμη κι αν αυτό το κάτι παριστάνει την ιστορία, καμώνεται το βίωμα ή την επινόηση. Κι όλα αυτά για να παραμεριστεί η σιωπή. Η παύση ανάμεσα στις λέξεις. Η ασυνέχεια ανάμεσα στις φράσεις. Ο νεκρός χρόνος, κυρίως αυτός, ανάμεσα σε γεγονότα, σκέψεις, εικόνες. Ένας πολτός από γεγονότα, σκέψεις, εικόνες. Αναβράζων μαύρος πολτός. Μπορεί, όμως, και ο τρόμος του σφραγισμένου

στόματος. Στόμα μπουκωμένο χώμα, σκοτάδι και μηδέν. Αφού μια ιστορία με το πιστόλι στον κρόταφο, που ξερνάει ιστορίες, με το μαχαίρι στον λαιμό, που γεννάει σαν την κουνέλα ιστορίες, δεν μπορεί παρά να είναι μια ταραγμένη ιστορία. Και επόμενο είναι, αυτό το κόχλασμα να περνάει στη φωνή της, κι από τη φωνή της στα χείλη της, κι από τα χείλη της στα χέρια της, κι από τα χέρια της στον πυκνωμένο αέρα της αφήγησης – πυκνωμένο, τρόπος του λέγειν. Σε τι ύπνο, όμως, σε τι είδους ύπνο μπορεί να ελπίζει μια ταραγμένη ιστορία; Του νυχτοφύλακα; Της κουκουβάγιας; Του νεκροφανούς; Για να μην αναφερθούμε στα παραμιλητά, τα τινάγματα και τις κραυγές. Γι' αυτό κάνω κουράγιο – κουράγιο, τρόπος του λέγειν. Κάνω τον χαζό. Γίνομαι χαζοβιόλης για ν' αντέξω. Υπομένω μπας και τη νανουρίσω. Μήπως και ναρκωθεί και κερδίσει κάποιες στιγμές γαλήνης. Πρόσκαιρης θαλπωρής. Λαγοκοιμάται όμως. Με τον παραμικρό θόρυβο πετάγεται πάνω. Αλαφιασμένη. Και τότε αρχίζει να ξεφουρνίζει τη μια ιστορία μετά την άλλη. Ροδάνι πάει η γλώσσα της. Ούτε τελεία, ούτε κόμμα, ούτε παρένθεση, ούτε αποσιωπητικά. Απνευστί. Κι όλες οι ιστορίες της αλαφροϊσκιωτες, σεληνιασμένες. Και κολοβές. Ρετάλια ιστοριών. Και να μην καταλαβαίνεις ποιες απ' αυτές έξη-

σε, ποιες άκουσε, ποιες φαντάστηκε. Γι' αυτό κι εγώ τάφος, Ησυχία. Απόλυτη. Αφού να καταπιώ δεν μπορώ. Με τις κάλτσες κυκλοφορώ στο σπίτι. Κι όλα αυτά δεν τα κάνω γι' αυτήν. Εννοείται. Χέστηκα και για την ιστορία της ιστορίας της και για την ταραχή της ταραχής της. Για μένα το κάνω. Για πάρτη μου. Υπέρ μου λειτουργώ. Άκρως ιδιοτελώς. Καθώς αυτή η ταραγμένη ιστορία δεν με αφορά απλώς. Με διαπερνά. Με καθορίζει. Με ανασκολοπίζει. Από όσο θυμάμαι τον εαυτό μου. Η ιστορία της είναι η ιστορία μου και η ταραχή της η ταραχή μου. Είναι η δική μου ταραγμένη ιστορία – δική μου, τρόπος του λέγειν. Και, φυσικά, καμία άλλη ιστορία δεν μετράει μπροστά της. Δεν συγκρίνεται, δεν αντέχει. Καμία. Όποια και να σταθεί μπροστά της. Τραυλίζει, ιδρώνει, καταρρέει. Από την πιο ευφάνταστη ως την πιο συγκινητική. Σβήνει. Απ' την πιο αστεία ως την πιο τρομώδη. Καθώς, όχι μόνο αυτή η ιστορία, αυτή η ταραγμένη ιστορία, αλλά κάθε ιστορία, αφού κάθε ιστορία είναι ταραγμένη, κάθε ιστορία που λαχταρά να πει την ιστορία της ταραάζεται. Επειδή δεν μπορεί να πει την ιστορία της; Επειδή δεν υπάρχει ιστορία να πει; Επειδή πιστεύει ότι κανένας πλέον δεν συγκινείται από καμία ιστορία; Επειδή οι ιστορίες δεν σώζουν κανέναν; Ούτε αυτόν που τις λέει, ούτε αυτόν που τις

ακούει, αλλά ούτε κι αυτόν που παριστάνει ότι τις λέει και τις ακούει. Ουδείς μπορεί να απαντήσει με ακρίβεια. Ούτε κατά προσέγγιση. Απλώς κάποιες ιστορίες κρύβουν την ταραχή τους – κρύβουν, τρόπος του λέγειν. Μασκαρεύουν τον πανικό τους σε πλοκή. Δηλαδή, σε δράση. Να 'χουμε να λέμε. Ιστορία, πολιτική, ερωτισμό, κωμωδία, επιστημονική φαντασία. Κάποιες όμως δεν μπορούν. Δεν το αντέχουν. Καθώς η ταραχή τους ξεχειλίζει από παντού. Υπερχειλίζει. Τις σκεπάζει. Βυθίζονται. Βουλιάζουν στην ταραχή τους. Και από μια βουλιαγμένη ιστορία τι μπορείς να περιμένεις; Τέλος πάντων, αυτή η ιστορία, με τα κουτσά της και τα στραβά της, ενώνει το λίκνο μου με το κιβούρι μου. Για την ακρίβεια, αυτή η βουλιαγμένη ιστορία στην ταραχή της, συνδέει με μια αόρατη κλωστή, που ολοένα σπάει, ολοένα κόβεται κι ολοένα ενώνεται πάλι και πάλι, και ξαναδένεται από μόνη της, ανεξήγητα, σχεδόν μυθικά, το πρώτο κλάμα με τον τελευταίο ρόγχο.

1

Όχι, δεν θυμάται. Ούτε πώς τη γνώρισε, ούτε πότε τη γνώρισε, ούτε πού τη γνώρισε. Θυμάται πως δεν θυμάται. Αυτό το θυμάται. Μια χαρά το θυμάται. Επακριβώς. Μαζί μ' αυτό, όμως, που δεν θυμάται, θυμάται και κάτι άλλο. Κι αυτό το θυμάται θαυμάσια. Το καλοθυμάται. Θυμάται πως όταν τη γνώρισε του φάνηκε γνωστή. Ανυπόφορα γνωστή. Ανεπίτρεπτα οικεία. Απαράγραπτα δική του. Κι ωστόσο άγνωστη. Ανεξίτηλα άγνωστη. Τόσο απόμακρα κοντά του. Πλησίον του. Από μακρινή απόσταση. Από πολύ μακριά. Κι ωστόσο σφηνωμένη μέσα του. Κι όσο πιο σφηνωμένη, τόσο πιο ξεριζωμένη. Μια μετανάστρια, μια σαλή, μια ξένη, μια νεκρή. Κάπου ανάμεσα. Ανάμεσα και πέρα από αυτές. Η πιο μεταναστευμένη μετανάστρια. Η πιο σαλεμένη σαλή. Η πιο αποξενωμένη ξένη. Η πιο απονεκρωμένη νεκρή.

Κοιμόσαστε. Αυτό δεν σας εμποδίζει να σκεφτείτε ότι τα πράγματα δεν είναι ποτέ όπως δείχνουν. Τα πράγματα είναι πάντα όπως δείχνουν. Τα πράγματα κάποιες φορές είναι όπως δείχνουν και κάποιες φορές δεν είναι όπως δείχνουν. Μάλλον τα πράγματα είναι όπως ακριβώς σας παραπλανούν, σας διαφεύγουν, όπως σας υπνωτίζουν ότι είναι κάτι άλλο από αυτό που είναι. Ενδεχομένως, όμως, τα πράγματα άλλοτε είναι όπως δείχνουν κι άλλοτε το αντίθετό τους, κάτι ανεπαίσθητα διαφορετικό, παραλλαγμένο, κάτι παραμορφωμένο, στην ανάγκη τους, στη βούλησή τους να υπερασπιστούν το δικαίωμά τους στο όνειρο, στο πένθος, στη σιωπή, στην παρέκκλιση, στην ειρωνεία, στη φάρσα, στην αφέλεια, στην υποψία, στην απόγνωση, ακόμη και στον εγκυκλοπαιδισμό, στο κιτς ή στο μελό. Από μια άλλη σκοπιά, πριν φτάσετε στο διά ταύτα, αν δηλαδή τα πράγματα είναι μόνο η επιφάνειά τους ή μόνο ο βυθός τους, ή ο συνδυασμός και των δύο, ωφέλιμο, συνετό και προνοητικό θα ήταν να ξεκαθαρίσετε κάποια διαδικαστικά πράγματα επί των πραγμάτων. Πρώτον, για ποια πράγματα μιλάτε; Δεύτερον, ποια η σχέση σας μ' αυτά τα πράγματα; Τρίτον, μήπως, ενώ μιλάτε για κάποια συγκεκριμένα πράγματα, ταυτόχρονα νιώθετε πως υπάρχουν κάποια άλλα πράγματα, που τα

θυμόσαστε αγνά, σβησμένα, που τα θυμόσαστε και δεν τα θυμόσαστε, πράγματα, ωστόσο, που καθορίζουν αποφασιστικά, που ρυθμίζουν την πορεία των συγκεκριμένων πραγμάτων, των πραγμάτων που σας αφορούν και σας καίνε; Τέταρτον, μήπως κι εσείς οι ίδιοι που μιλάτε για τα πράγματα, κάποιες στιγμές νιώθετε σαν πράγμα, γίνεστε πράγμα, παίρνετε τη θέση των πραγμάτων, με αποτέλεσμα να μην έχετε πλέον την απόσταση ασφαλείας από τα πράγματα ώστε να κατανοήσετε, να ψηλαφήσετε, να ψυχανεμιστείτε τι ακριβώς σας συμβαίνει; Κοιμόσαστε.

Τι ώρα είναι; Αργά. Για ποιο πράγμα; Για ποιο θες; Για ποιο θες να μην είναι αργά; Δεν σε καταλαβαίνω... Εγώ ρώτησα. Κι εγώ απάντησα. Απάντησες, δεν απάντησες όμως σ' αυτό που ρώτησα. Για ποιο πράγμα θες να έχεις χρόνο μπροστά σου. Άπλετο. Να μη σε κυνηγάει ο πανδαμάτωρ. Πανδαμάτωρ; Δηλαδή; Τι είναι αυτό που σε παίρνει στο κατόπι; Αυτό που λεπτό δεν σ' αφήνει στην ησυχία σου... Μπερδεύτηκα. Δεν φταίω εγώ. Και ποιος φταίει; Δεν θα νυχτώσουμε. Τι είναι αυτό που σε αναστατώνει περισσότερο; Δεν ξέρω. Πολλά. Ένα. Ένα; Ένα! Το πιο αναστατωμένο των αναστατωμένων. Δεν μπορώ να σκεφτώ. Δεν μπορείς; Να αποφασίσω. Δεν μπορώ να

αποφασίσω. Και μετά αναρωτιέσαι γιατί είναι αργά; Πειράζει; Καθόλου. Έτσι κι αλλιώς τώρα είσαι μετά. Μετά από το τι; Δεν καταλαβαίνεις; Όχι, είναι τόσο κακό; Τίποτα πλέον δεν είναι κακό. Πλέον, γιατί; Γιατί πλέον είσαι μετά το αργά. Υπάρχει αργά μετά το αργά; Με ρωτάς; Ναι. Απαγορεύεται; Μετά το αργά... Ναι, μετά το αργά. Άκου, λοιπόν... Ακούω... Μετά το αργά όλα επιτρέπονται κι όλα απαγορεύονται. Άσε που μετά το αργά... Ναι, τι άλλο συμβαίνει, μετά το αργά... Μετά το αργά, δεν υπάρχουν ούτε ερωτήσεις ούτε απαντήσεις. Και τι υπάρχει, δηλαδή;

Η αρρώστια του χρόνου

Μέσα της πώς είναι; Σαν να κυκλοφορείς σε χαμαι-
τυπείο, σε καταγώγιο, σε άτυπο πορνείο. Χαοτικό
κτίριο. Ατέλειωτοι, μισοφώτιστοι διάδρομοι, στρι-
φτές σκάλες, που τρίζουν σαν παλιά παπούτσια, κι
αμέτρητα τυφλά δωμάτια, στενά σαν τάφοι, αν και
ζεστά, εξαιρετικά ζεστά. Κυριαρχούν τόνοι του κόκ-
κινου. Της πιπερόριζας, του κερασιού, του κρασιού,
του αίματος, της φωτιάς, του κοραλλιού, της κιννά-
βαρης. Αλλά και κόκκινο της Σαντορίνης, της Αγ-
γλίας, της Βενετίας, της Πομπηίας. Στους τοίχους,
στις ταπετσαρίες, στα έπιπλα, στις κουρτίνες, στα χα-
λιά. Κατά διαστήματα ακούγονται ψίθυροι και ανα-
φιλητά. Ούτε αγκομαχητά, ούτε βρομόλογα. Αν και
εξωτερικά πρόκειται για χαρακτηριστικό οίκο ανο-
χής, στην πραγματικότητα εδώ καταφεύγουν άντρες
με ανοιχτές ψυχικές πληγές. Συστηματικά. Αποκλει-
στικά. Με σκοτάδια του νου, άλγη της μνήμης, οιδήμα-

τα της φαντασίας. Καμία σχέση με διψασμένη σάρκα. Λύσσα ναι, όχι αφροδισιακή όμως. Διαλέγουν το κορίτσι που ταιριάζει στο τραύμα τους, στον βαθμό πόνου και στον χρόνο επούλωσης. Άγουρο ή μεστωμένο, ανυπόμονο ή υπομονετικό, φλύαρο ή σιωπηλό. Και κλείνονται σ' ένα δωμάτιο. Και γδύνονται. Και ξαπλώνουν γυμνοί στις φαρδιές καριόλες. Όπως τους γέννησε η μάνα τους. Οι πελάτες μιλάνε, τα κορίτσια ακούνε. Κάποιες φορές οι άντρες τρέμουν ή παραληρούν σαν άρρωστοι, μυξοκλαίνε σαν παιδάκια, σωπαίνουν σαν νεκροί. Τα κορίτσια παρακολουθούν διακριτικά. Κάποιες παίζουν με τις μπούκλες τους, άλλες με τις καλτσοδέτες τους, άλλες πάλι με τις μπανέλες του σουτιέν τους, άλλες, τέλος, μουρμουρίζουν τραγουδάκια, νανουρίσματα ή ξόρκια. Καθώς τα κορίτσια απαγορεύεται να αγγίζουν τους γδαρμένους εσωτερικά άντρες. Ότι συμβαίνει, αν συμβαίνει, όποτε συμβαίνει, όπως συμβαίνει, συμβαίνει με την εκμυστήρευση. Μόνο. Αποκλειστικά. Το ξεδίπλωμα των ιστοριών, τον διπλασιασμό του κόσμου μέσα από τις λέξεις. Του ακρωτηριασμένου κόσμου ή των ακρωτηριασμένων λέξεων; Αδιάφορο πλέον. Τόσο, μα τόσο αδιάφορο. Αφ' ης στιγμής δεν υφίστανται πλέον διαχωρισμοί ανάμεσα στο πράγμα και στην αναπαράστασή του ή στην καταστροφή. Του

πράγματος ή της αναπαράστασης; Επίσης, αδιάφορο. Οι λέξεις, πάντως, προηγούνται των πραγμάτων. Οι λέξεις απευθύνονται, καλούν κοντά τους τα αγνοούμενα, τα παραγκωνισμένα, τα σκιαγμένα πράγματα για να τα καθησυχάσουν. Να τα παρηγορήσουν, να τα γαληνέψουν. Οι απαρηγόρητες λέξεις παρηγορούν. Γι' αυτό οι άντρες μιλάνε και τα κορίτσια ακούνε, οι άντρες αδειάζουν και τα κορίτσια γεμίζουν. Εντέλει, δεν πρέπει να υπάρχει πιο μυστική εμπειρία από το να μιλάς, πιο αδιανόητη σαρκική επαφή από το να απευθύνεσαι σε κάποιον, από το να σε ακούει κάποιος, κάποιος άλλος εκτός από σένα. Αφού μόνο αγγίζοντας κάποιον με τις λέξεις εξημερώνουμε το πιο άγριο, το πιο απροσπέλαστο, το πιο βουβό κομμάτι της σιωπής μας. Της διπλής σιωπής. Κι αυτού που αγγίζει κι αυτού που αγγίζεται. Κι αυτού που μιλάει κι αυτού που ακούει. Μέσα τους πώς είναι; Σαν να τηλεφωνούν όλοι οι νεκροί που γνωρίζουν. Ταυτοχρόνως. Να είναι καλωδιωμένοι με όλους τους τεθνεώτες. Σ' ανοιχτή γραμμή. Συνδεδεμένοι με συγγενείς, γυναίκες, φίλους και εχθρούς, συναδέλφους, γείτονες ή απλούς γνωστούς. Ακόμη και μ' αυτούς που γνωρίζουν μόνο εξ όψεως, αυτούς που απλώς έχουν πληροφορηθεί τον θάνατό τους. Το ίδιο συμβαίνει και με αγαπημένους τους συγγρα-

φείς, μουσικούς, ηθοποιούς, αθλητές, πολιτικούς. Οι πάντες γνωρίζουν το σταθερό τους, έχουν το κινητό τους. Τους εντοπίζουν. Τους καλούν ανελέητα. Από όλους τους χρόνους, απ' όλους τους τόπους. Άνθρωποι που έχουν πεθάνει φυσικά, βίαια, πλήρεις ημερών ή αναπάντεχα νέοι. Άντρες, γυναίκες, παιδιά. Και μιλάνε όλοι μαζί. Μια Βαβέλ φωνών. Μια χορωδία κάτω από τη γη. Γκόσπελ, σπιρίτσουαλ, καντίς, μοιρολόι. Κάπου ανάμεσα. Και τους λένε τα νέα τους, τα παράπονά τους, εξομολογούνται τα εν ζωή ανομήματά τους. Τους ζητάνε πράγματα που τους λείπουν. Τους ικετεύουν, τους εκβιάζουν. Κάποιες φορές τους απειλούν. Τους ζητούν να μεσολαβήσουν, να τους φέρουν σ' επαφή με προσφιλή τους πρόσωπα. Ακόμη και να στήσουν πλεκτάνες, ίντριγκες, παγίδες τούς ζητούν, σε όσους τους έβλαψαν. Κάποιοι κλαίνε, άλλοι γελάνε, οι περισσότεροι όμως βρίζουν. Καταριούνται και αναθεματίζουν. Που πέθαναν, που δεν πρόλαβαν να ζήσουν όσο ήθελαν, που άφησαν στη μέση δουλειές, οικογένειες, έρωτες, ταξίδια. Που η ζωή τους πέρασε σαν νερό μέσα από τα δάχτυλά τους. Μέσα σου πώς είναι; Σαν να βρίσκομαι ανάμεσα σ' ένα ζευγάρι. Από αυτά που μαζί δεν κάνουν και χώρια δεν μπορούν. Όταν συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο, επινοούν μυριάδες τρόπους υπονόμευσης, τα-

πείνωσης, εξόντωσης ο ένας του άλλου. Με το που χωρίζουν, κάτι παθαίνουν. Τρελαίνονται. Ανταλλάσσουν παράφορα μηνύματα και απεγνωσμένες φωτογραφίες. Στο κινητό, στο Facebook, στο Instagram. Ακατάπαυστα. Μονίμως βρίσκονται εκτός εαυτού. Κάποιες φορές σκέφτομαι, νιώθω πως μπορεί και να είμαι ο αέρας που αναπνέουν, ο αέρας που κυκλοφορεί στο στέρνο και στο αίμα τους, ο αέρας από τις οργισμένες ή περιπαθείς λέξεις που εκστομίζουν, σηματοδύνοντας ο ένας τον άλλον με αγριότητα, ανυπεράσπιστα αγριότητα, μαινόμενη αγριότητα, αδέξια αγριότητα, αθωωμένη αγριότητα, αγριότητα που αναβλύζει κάθε στιγμή τους.